

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2024, sp. zn. 25 Cdo 240/2023, ECLI:CZ:NS:2024:25.CDO.240.2023.1

Číslo: 41/2025

Právní věta:

Právo na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě podle § 2963 o. z. se promlčuje jako celek. Není-li právo jako celek promlčeno, mohou se však promlčovat práva na jednotlivá plnění.

Poškozený, který v důsledku škody na zdraví pobírá invalidní důchod, nezíská vědomost o rozsahu ztráty na výdělků po skončení pracovní neschopnosti dříve, než bylo vydáno rozhodnutí o přiznání invalidního důchodu a poškozený se o něm dozvěděl.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 20.03.2024

Spisová značka: 25 Cdo 240/2023

Číslo rozhodnutí: 41

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody, Náhrada za ztrátu na výdělků, Promlčení

Předpisy: § 2963 o. z.

§ 611 o. z.

§ 619 o. z.

§ 620 o. z.

§ 629 o. z.

§ 635 o. z.

§ 636 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 25. 8. 2022, sp. zn. 20 Co 190/2022.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se žalobou podanou dne 11. 10. 2018 domáhal náhrady za ztrátu na výdělků po skončení

pracovní neschopnosti za období od 1. 9. 2015 do 31. 12. 2021 v kapitalizované částce 1 138 356 Kč s příslušenstvím a v následujícím období placení částky 16 726 Kč měsíčně s navýšením o příslušnou roční valorizaci.

2. Městský soud v Praze k odvolání žalobce rozsudkem ze dne 25. 8. 2022, č. j. 20 Co 190/2022-152, potvrdil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 2. 2. 2022, č. j. 31 C 213/2018-126, kterým tento soud zamítl žalobu na zaplacení náhrady za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti za období od 1. 9. 2015 do 31. 12. 2021 v částce 1 138 356 Kč s příslušenstvím a na uložení povinnosti platit žalobci 16 726 Kč měsíčně vždy k 15. dni daného měsíce s navýšením o příslušnou roční valorizaci a rozhodl o náhradě nákladů řízení, současně rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Soudy vyšly ze zjištění, že dne 18. 7. 2014 došlo k dopravní nehodě, při níž žalobce utrpěl pohmoždění hlavy, frakturu kyčle a poškození sedacího nervu. Vozidlo druhého účastníka nehody (B. N.) bylo pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou provozem pojištěno u žalované. Žalobce byl od 2. 9. 2013 zaměstnán na dobu neurčitou u společnosti A., spol. s r. o., se základní mzdou 27 000 Kč měsíčně. Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení ze dne 14. 8. 2015, č. j. R-14.8.2015-424/7108133318, mu byl přiznán od 29. 7. 2015 invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně ve výši 9 413 Kč měsíčně. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 4. 5. 2021, č. j. 19 C 45/2017-404, byla míra účasti B. N. na nehodě stanovena v rozsahu 80 % a míra účasti žalobce v rozsahu 20 %. Žalovaná vznesla námitku promlčení. Odvolací soud věc posoudil podle § 619 odst. 1, § 620 odst. 1, § 629, § 635 odst. 2, § 2927 a § 2963 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, (dále jen „o. z.“) a § 9 odst. 1 zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), dále jen „zákon č. 168/1999 Sb.“, a dospěl k závěru, že nárok je promlčen. Ve shodě se soudem prvního stupně uzavřel, že žalobce ode dne nehody (18. 7. 2014) věděl, kdo byl druhým účastníkem nehody, a informaci o vzniku škody na ušlém výděлку měl ode dne doručení výměru invalidního důchodu ze dne 14. 8. 2015. Odvolací soud dovodil, že k doručení výměru podle obecných zkušeností jistě nedošlo později než několik dnů po jeho vydání (odkázal na § 573 o. z.). Výše výděлку před vznikem újmy byla žalobci známa již předtím z pracovní smlouvy a mzdového výměru. Subjektivní tříletá promlčecí lhůta proto žalobci začala běžet nejpozději na konci srpna 2015. Odvolací soud s odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [25 Cdo 4617/2014](#) uzavřel, že občanskoprávní nárok na náhradu za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě se promlčuje jako celek, neboť se rozlišuje promlčení samotného nároku na náhradu s ohledem na dobu jeho uplatnění u soudu a promlčení postupně vznikajících nároků na výplatu jednotlivých měsíčních plnění v jeho rámci. Dovodil, že závěr uvedený v citovaném rozhodnutí platí i při současné právní úpravě, ustanovení § 623 o. z. na uplatněný nárok nedopadá, neboť se týká ujednaného dílčího plnění dluhu (ve splátkách) a nikoli opakujících se plnění. Uzavřel, že promlčecí lhůta celého nároku uplynula nejpozději na konci srpna 2018, a proto žaloba podaná dne 11. 10. 2018 byla podána opožděně. Jestliže soud shledal nárok žalobce jako celek promlčeným vůči škůdci, je nutno shledat promlčeným i akcesorický nárok žalobce proti žalované jako pojistiteli škůdce podle § 9 odst. 1 zákona č. 168/1999 Sb. ve spojení s § 635 odst. 2 o. z. (odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [25 Cdo 1976/2019](#)). Není rozhodné, že k ustálení zdravotního stavu žalobce došlo až 7. 5. 2016, neboť ztráta na výděлку nastala již ke dni přiznání invalidního důchodu. Rozhodná není ani právní moc rozsudku, kterým byl stanoven poměr spoluúčasti na vzniklé škodě (sp. zn. 19 C 45/2017), neboť žalobce od počátku věděl, kdo byl druhým účastníkem nehody. Uplatnění námítky promlčení odvolací soud neshledal v rozporu s dobrými mravy.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Rozsudek odvolacího soudu v rozsahu výroku I napadl žalobce dovoláním. Jako dovolací důvod uvádí nesprávné právní posouzení věci. Přípustnost dovolání spatřuje v tom, že se odvolací soud

odchýlil při řešení otázky počátku běhu subjektivní promlčecí lhůty od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Splnění podmínky vědomosti o způsobené škodě nelze podle dovolatele vázat na okamžik rozhodnutí o invaliditě. Invalidní důchod byl totiž žalobci přiznán pouze na jeden rok, přičemž nebyl ustálen jeho zdravotní stav. Výše škody navíc nešla vyčíslit ani přibližnou částkou, protože bylo vedeno řízení sp. zn. 19 C 45/2017, v němž byl zpochybňován nárok žalobce, a to s ohledem na jeho tvrzenou spoluúčast na vzniku újmy. Nakonec byla v rozhodnutí konstatována spoluúčast dovolatele ve výši 20 % a právě od okamžiku právní moci rozhodnutí v řízení vedeném pod sp. zn. 19 C 45/2017 získal dovolatel povědomí o konkrétní výši škody podle § 2963 o. z. Zdravotní stav žalobce byl zpochybňován i v rámci trestního řízení vedeného proti němu pro podezření ze spáchání trestného činu pojistného podvodu. Za zjevně nepřiměřenou považuje dovolatel úvahu odvolacího soudu, že si měl sám laicky vyhodnotit míru zavinění dopravní nehody v situaci, kdy se tato otázka musela v soudním řízení zkoumat za pomoci znaleckých posudků. Má za to, že teprve po provedení znaleckého zkoumání bylo možné zjistit informace o okolnostech vzniku škody, v jejichž světle se jevila odpovědnost druhého řidiče dostatečně pravděpodobnou (odkázal na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. [25 Cdo 1510/2019](#)). O příčinách dopravní nehody se tak mohl dozvědět nejdříve ze znaleckého posudku Ing. Slepíčky ze dne 19. 7. 2018, a proto nelze vázat počátek běhu promlčecí lhůty na okamžik škodní události. Dále dovolatel dovozuje přípustnost dovolání z toho, že otázku vzájemné provázanosti promlčení kmenového práva na náhradu za ztrátu na výděлку a opakující se náhrady (důchodu) má dovolací soud posoudit jinak. Aplikováním rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [25 Cdo 4617/2014](#) a sp. zn. [25 Cdo 401/2006](#) odvolací soud vytvořil situaci, že v případě, kdy by dovolatel měl jednorázový nárok na náhradu mzdy po skončení pracovní neschopnosti již přiznán, mohl by se domáhat i nároků na opakující se výplatu důchodů, zatímco v případě, kdy by byl nárok na náhradu promlčen jako celek, promlčují se i nároky na opakující se plnění, což dovolatel považuje za nesprávné. Upozorňuje na odlišnost § 447 zákona č. 40/1964 Sb. ve znění účinném k 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“), který upravoval náhradu za ztrátu na výděлку, a § 2963 o. z., kde se hovoří o peněžitém důchodu, který je opakujícím se plněním. Vzhledem k této odlišnosti je nutné jednotlivá dílčí plnění vykládat jako opakující se plnění, na jejichž promlčení nemá a nemůže mít vliv promlčení tzv. kmenového práva. Dovolatel má za to, že podobně, jako se nepromlčuje právo na výživné (§ 613 o. z.), ale jen práva na jednotlivá opakující se plnění, nemělo by se promlčovat tzv. kmenové právo na náhradu za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti a navrhuje analogickou aplikaci citovaného ustanovení. Odkazuje rovněž na § 271t zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, a považuje za absurdní, aby bylo podle občanského zákoníku postupováno odlišně, byť je mu známo rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [25 Cdo 3518/2017](#), jehož závěry však nemohou obstát. Dovolatel odkazuje i na úpravu promlčení v jiných zemích, konkrétně na § 1480 ABGB, podle něhož se kmenové právo promlčuje ve lhůtě 30 let, přičemž jednotlivá plnění ve lhůtě 3 let. I podle § 199 odst. 2 BGB se nároky na náhradu újmy na zdraví a na životě promlčují ve lhůtě 30 let, a proto považuje českou právní úpravu za extrémně nespravedlivou. Dovolatel nesouhlasí ani se závěrem odvolacího soudu, že námitka promlčení nebyla vznesena v rozporu s dobrými mravy. Podmínky rozpornosti námitky promlčení s dobrými mravy formulované v rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [25 Cdo 1635/2021](#) byly naplněny, neboť dřívější nepodání žaloby nebylo závislé na vůli dovolatele. Nebyla-li zřejmá míra zavinění účastníků nehody (a tudíž výše nároku), nemohl mít žalobce vědomost o výši škody. Celou situaci umocnilo i trestní stíhání, které si dovolatel sám nezavinil. Dovolatel navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek společně s rozsudkem soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

4. Žalovaná ve vyjádření k dovolání uvedla, že soudy řádně zjistily skutkový stav věci a na jeho základě dospěly ke správným právním závěrům. Navrhla zamítnutí dovolání.

III.

Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud posoudil dovolání podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2022 (dále jen „o. s. ř.“) a jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dospěl k závěru, že dovolání bylo podáno včas, osobou oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupenou advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř. a je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro posouzení otázky promlčení nároku na peněžitý důchod po skončení pracovní neschopnosti podle § 2963 o. z., která za nové právní úpravy nebyla dovolacím soudem vyřešena. Dovolání není důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

6. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací soud však v posuzovaném řízení žádné vady neshledal.

7. Podle § 611 o. z. promlčují se všechna majetková práva s výjimkou případů stanovených zákonem. Jiná práva se promlčují, pokud to zákon stanoví.

8. Podle § 619 odst. 1 o. z. jedná-li se o právo vymahatelné u orgánu veřejné moci, počne promlčecí lhůta běžet ode dne, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé. Podle odst. 2 téhož ustanovení právo může být uplatněno poprvé, pokud se oprávněná osoba dozvěděla o okolnostech rozhodných pro počátek běhu promlčecí lhůty, anebo kdy se o nich dozvědět měla a mohla.

9. Podle § 620 odst. 1 o. z. okolnosti rozhodné pro počátek běhu promlčecí lhůty u práva na náhradu škody zahrnují vědomost o škodě a osobě povinné k její náhradě. To platí obdobně i pro odčinění újmy.

10. Podle § 629 odst. 1 o. z. promlčecí lhůta trvá tři roky. Majetkové právo se promlčí nejpozději uplynutím deseti let ode dne, kdy dospělo, ledaže zákon zvlášť stanoví jinou promlčecí lhůtu (odst. 2).

11. Podle § 635 odst. 2 o. z. se právo na pojistné plnění z pojištění odpovědnosti promlčí nejpozději promlčením práva na náhradu škody nebo újmy, na kterou se pojištění vztahuje.

12. Podle § 636 odst. 1 o. z. se právo na náhradu škody nebo jiné újmy promlčí nejpozději za deset let ode dne, kdy škoda nebo újma vznikla. Byla-li škoda nebo újma způsobena úmyslně, promlčí se právo na její náhradu nejpozději za patnáct let ode dne, kdy škoda nebo újma vznikla. To platí i v případě vzniku škody nebo újmy porušením povinnosti v důsledku úplatkářství spočívajícího v nabídce, slibu nebo dání úplatku jiným než poškozeným nebo v přímém či nepřímém vyžádání úplatku od poškozeného (odst. 2). Pro právo vzniklé z újmy na svobodě, životě nebo na zdraví se odstavce 1 a 2 nepoužijí (odst. 3).

13. Podle § 2963 odst. 1 o. z. po skončení pracovní neschopnosti, případně při invaliditě, nahradí škůdce poškozenému jeho ztrátu peněžitým důchodem, který se stanoví vzhledem k rozdílu mezi výdělkem, jakého poškozený dosahoval před vznikem újmy, a výdělkem dosahovaným po skončení pracovní neschopnosti s přičtením případného invalidního důchodu podle jiného právního předpisu. Dojde-li ublížením na zdraví k dlouhodobému zvýšení potřeb poškozeného, stanoví se výše peněžitého důchodu i vzhledem k těmto potřebám.

14. Nová úprava náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti a při invaliditě vychází i přes rozdíly ve formulaci § 2963 o. z. a § 447 obč. zák. z obdobných principů odškodnění, neboť i podle odborné literatury současná právní úprava navazuje na právní úpravu předcházející, aniž by došlo k výrazným změnám (srov. Doležal, T., Melzer, F. In: Melzer, F., Tégl, P. a kol. Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. Praha: Leges, 2018, s. 1050, marg. č. 3.), a proto lze

i nadále přiměřeně vycházet z dosavadní judikatury. Neodškodňuje se samotná ztráta či snížení pracovní způsobilosti, ale až majetková újma projevující se tím, že v důsledku trvalé ztráty nebo snížení pracovní způsobilosti vlivem újmy na zdraví přichází poškozený zcela či zčásti o výdělek, kterého by jinak dosáhl. Škoda spočívající ve ztrátě na výdělku (příjmu z pracovní činnosti) tak má majetkový charakter. Zákon (obdobně jako v předchozí právní úpravě) vychází z toho, že po skončení pracovní neschopnosti či při invaliditě vzniká poškozenému újma, je-li v důsledku poškození zdraví natolik snížena jeho pracovní způsobilost, že nemůže vykonávat buď žádnou práci, anebo jen práci, která je méně finančně ohodnocena, takže se oproti stavu před poškozením sníží jeho výdělek (srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2015, sp. zn. [25 Cdo 1140/2012](#), uveřejněný pod C 15135 v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, C. H. Beck, dále jen „Soubor“, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 9. 2019, sp. zn. [25 Cdo 2319/2018](#)). K náhradě takto vzniklé újmy (škody) slouží podle § 2963 o. z. peněžitý důchod. Důchod je obecný pojem označující toky příjmů. Takovým příjmem může být i náhrada poskytovaná škůdcem (pojistitelem) proto, že v důsledku újmy na zdraví nemůže poškozený po skončení pracovní neschopnosti dosahovat stejného výdělku jako před škodní událostí. Poukazuje-li dovolatel na jazykové odlišnosti mezi § 447 obč. zák. a § 2963 o. z., z nichž podle něj má vyplývat závěr, že podle současné úpravy nemá vést promlčení nároku na náhradu za ztrátu na výdělku jako celku k promlčení jednotlivých opakujících se plnění, protože předchozí úprava hovořila o náhradě za ztrátu na výdělku a aktuálně účinná právní úprava hovoří o peněžitém důchodu, nelze mu přisvědčit. Jednak proto, že v obou případech se obsahově jedná o totéž, přičemž výraz „ztráta“ v § 2963 odst. 1 větě první o. z. je zjevně jen zkratkou výrazu „ztráta na výdělku“ užitého v § 2962 odst. 1 o. z., ale i s ohledem na znění § 445 obč. zák., podle něhož se ztráta na výdělku, k níž došlo při škodě na zdraví, hradila peněžitým důchodem. V tomto aspektu se tedy obě právní úpravy od sebe neliší.

15. Promlčení nároku na náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti se řídí stejnými pravidly jako jiné nároky na náhradu újmy na zdraví (např. bolestné, náhrada za ztížení společenského uplatnění, náhrada nákladů léčení). Dosavadní judikatura došla k závěru, že promlčení nároku na náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti podle § 447 obč. zák. se s ohledem na dobu jeho vzniku a dobu jeho uplatnění u soudu posuzuje podle § 106 obč. zák., zatímco promlčení postupně vznikajících nároků na jednotlivá měsíčně se opětuující plnění v jeho rámci se s ohledem na § 110 odst. 3 obč. zák. a na jejich splatnost řídí § 101 obč. zák. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 5. 2006, sp. zn. [25 Cdo 401/2005](#), uveřejněný pod č. 36/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dále jen „Sb. rozh. obč.“, ze dne 29. 11. 2006, sp. zn. [25 Cdo 1089/2006](#), ze dne 27. 1. 2016, sp. zn. [25 Cdo 4617/2014](#), uveřejněný pod č. 37/2017 Sb. rozh. obč., ze dne 23. 2. 2017, sp. zn. [25 Cdo 1371/2015](#), nebo ze dne 30. 3. 2021, sp. zn. [25 Cdo 1654/2019](#), a další).

16. Není důvod, aby v nové právní úpravě, která je v této oblasti v podstatě totožná jako úprava předchozí, byla uvedena zásada vykládána jinak. K tomuto závěru dospěla i odborná literatura, v níž se uvádí, že náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti ve smyslu § 2963 o. z. se poskytuje ve formě peněžitého důchodu, který má povahu opakujícího se plnění. Tím rozumíme taková plnění, jež mají být povinným subjektem po určitou dobu nebo bez definitivního časového omezení periodicky poskytována, aniž by množství poskytovaných hodnot bylo limitováno předem daným úhrnem, po jehož dosažení je dluh splněn (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2002, sp. zn. [29 Odo 847/2001](#), uveřejněný pod č. 36/2003 Sb. rozh. obč., ze dne 28. 3. 2006, sp. zn. [32 Odo 616/2005](#), nebo usnesení ze dne 7. 1. 2020, sp. zn. [28 Cdo 3789/2019](#)). Opakujícím plněním jsou mimo jiné i peněžitě dávky při ublížení na zdraví. Zní-li právo na opětuující se plnění, promlčují se zásadně práva na jednotlivá opakovaná plnění ode dne, kdy mohla být uplatněna poprvé. Promlčení ovšem může podléhat i základní „kmenové“ právo, z něhož vyplývá oprávnění na periodická plnění. Dovozuje se, že „kmenové“ právo na peněžitě dávky při ublížení na zdraví (či usmrcení) ve smyslu § 2962 a násl. o. z. se promlčuje ve speciální promlčecí lhůtě podle § 619, 620, 629 a 636 o. z., avšak

práva na zaplacení jednotlivých dávek se promlčují v obecné promlčecí lhůtě podle § 619 a 629 (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2016, sp. zn. [25 Cdo 4617/2014](#), uveřejněný pod č. 135/2016 Sb. rozh. obč., nebo usnesení ze dne 14. 8. 2017, [25 Cdo 3518/2017](#)). Promlčení „kmenového“ práva působí promlčení práv na všechny jednotlivé dávky, včetně těch, které se již staly splatnými, naopak promlčením práva na jednu dávku nedochází k promlčení práva na dávky ostatní ani „kmenového“ práva jako takového. Uplatněním práva na jednotlivou dávku je *ipso facto* uplatněno též „kmenové“ právo, takže se na běh promlčecí lhůty ohledně „kmenového“ práva budou vztahovat všechny důsledky uplatnění a přiznání práva [Brim, L. § 613 Promlčení práv z výživného. In: Lavický, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1982, marg. č. 1, s. 2010–2011, marg. č. 28–30].

17. Jiný výklad (výklad předkládaný žalobcem) nepřipadá v úvahu, neboť neodpovídá pravidlu, že všechny nároky z odpovědnosti za újmu na zdraví se promlčují jako celek. Není důvodu, aby nároky na náhradu za ztrátu na výdělku měly jiný režim. Kdyby totiž byl přijat výklad žalobce a promlčovala se pouze jednotlivá plnění náhrady za ztrátu na výdělku, staly by se tyto nároky (§ 2962 a násl.) v podstatě nepromlčitelnými, neboť poškozený by mohl kdykoli v budoucnu (třeba mnoho let po vzniku tohoto nároku a po uplynutí promlčecí lhůty) uplatňovat nároky na jednotlivá plnění (a tak vlastně na již promlčený celkový nárok). To však vzhledem k formulaci citovaných ustanovení zákonodárce neměl v úmyslu. To je zjevné i z toho, že u některých nároků tzv. „nepromlčitelnost“ práva zakotvil. Zakotvením nepromlčitelnosti některých (kmenových) práv dává zákonodárce přednost ochraně práv oprávněného před právní jistotou povinného. Například ustanovením § 613 o. z. o nepromlčitelnosti práva na výživné zákonodárce zvyšuje ochranu vyživovaných osob v rámci vztahů hodných zvýšené ochrany [Brim, L. § 613 Promlčení práv z výživného. In: Lavický, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1982, marg. č. 2]; v případě § 271t zákoníku práce pak zákonodárce sleduje zvýšenou právní ochranu zaměstnance v pracovněprávních vztazích jako slabší smluvní strany (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 8. 2017, sp. zn. [25 Cdo 3518/2017](#)). Tyto argumenty ale v případě § 2963 o. z. neplatí, a proto smysl a účel těchto zvláštních ustanovení na nároky podle § 2963 o. z. nedopadá. Příléhavé nejsou ani odkazy dovolatele na rakouskou a německou právní úpravu, neboť delší promlčecí lhůta v případě tamních „kmenových“ práv vychází z výslovné právní úpravy, jak dovolatel sám přiznává. Podobnou právní úpravu český právní řád neobsahuje, a proto je třeba vyjít z obecných pravidel o promlčení a obecných promlčecích lhůt.

18. Lze uzavřít, že občanskoprávní nárok na peněžitý důchod po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě se promlčuje jako celek. Není-li nárok jako celek promlčen, mohou se však promlčovat nároky na jednotlivá plnění. Závěr odvolacího soudu ohledně této otázky je tedy zcela správný.

19. Při posouzení počátku běhu promlčecí lhůty je třeba odkázat na již ustálenou rozhodovací praxi Nejvyššího soudu, který v rozsudku ze dne 28. 5. 2020, sp. zn. [25 Cdo 1510/2019](#), uveřejněném pod č. 91/2020 Sb. rozh. obč., (na nějž odkazuje i dovolatel) uvedl, že § 619 o. z. upravuje obecně počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty nároků vymahatelných u orgánu veřejné moci. Lhůta počne běžet tehdy, kdy se oprávněná osoba dozvěděla nebo se měla a mohla dozvědět o všech okolnostech relevantních z pohledu promlčení. Běh subjektivní lhůty není proto nezbytně spojen s vědomostí o rozhodných skutečnostech, ale i se stavem, kdy se o nich oprávněný subjekt dozvědět mohl a měl (zaviněná nevědomost), což vyjadřuje zásadu, že práva patří bdělým (*vigilantibus iura scripta sunt*). Jde o ustanovení obecné, jež se uplatní při výkladu ustanovení, jež upravují počátek běhu promlčecí lhůty ve zvláštních případech, a to jak u nároků podle občanského zákoníku (§ 620 až § 628), tak i u nároků podle zvláštních předpisů. Na § 619 o. z. navazuje i § 620 odst. 1 o. z., který upravuje počátek subjektivní promlčecí lhůty u nároku na náhradu škody nebo újmy, což znamená, že dikce „měl a mohl“ se uplatní i při jeho výkladu.

20. Pro počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty podle § 620 odst. 1 o. z. je rozhodnou okolností vědomost o vzniku škody a o totožnosti odpovědné osoby. Dosavadní judikatura je přiměřeně použitelná k výkladu toho, kdy se poškozený o relevantních skutečnostech skutečně dozvěděl. Proto i podle nyní již ustáleného výkladu § 620 odst. 1 o. z. se poškozený dozví o škodě tehdy, když zjistí skutkové okolnosti, z nichž lze dovodit vznik škody a orientačně (přibližně) i její rozsah (tak, aby bylo možné určit přibližně výši škody v penězích), přičemž není třeba, aby znal rozsah (výši) škody přesně. Znalost poškozeného o osobě škůdce se váže k okamžiku, kdy obdržel informaci, na jejímž základě si může učinit úsudek, která konkrétní osoba je za škodu odpovědná. Vědomost poškozeného o osobě odpovědné za škodu, s níž zákon spojuje počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty, nepředpokládá nezpochybnitelnou jistotu v určení osoby odpovědné za vznik škody. Najisto lze odpovědnost určité osoby postavit až na základě dokazování v soudním řízení, které je teprve uplatněním nároku u soudu zahájeno. Zákon proto vychází z předpokladu, že po osobě, která ví o vzniku škody, lze požadovat, aby nárok u soudu uplatnila, jakmile má k dispozici takové informace o okolnostech vzniku škody, v jejichž světle se jeví odpovědnost určité konkrétní osoby dostatečně pravděpodobnou (z poslední doby např. již citovaný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2020, sp. zn. [25 Cdo 1510/2019](#), ale i rozsudek ze dne 27. 4. 2023, sp. zn. [29 Cdo 701/2021](#), ze dne 15. 2. 2023, sp. zn. [23 Cdo 1594/2021](#), publikovaný pod č. 87/2023 Sb. rozh. obč., a v souvislosti s výkladem § 635 odst. 2 o. z. i rozsudek ze dne 28. 11. 2019, sp. zn. [25 Cdo 1976/2019](#), publikovaný pod č. 68/2020 Sb. rozh. obč.).

21. Podle skutkových zjištění, jejichž správnost nepodléhá dovolacímu přezkumu (§ 241a odst. 1 o. s. ř.), se žalobce již při dopravní nehodě dne 18. 7. 2014 dozvěděl, kdo je druhým účastníkem nehody. Vzhledem k tomu, že na nehodě byli účastni jen žalobce a B. N., nemohl mít žalobce žádné pochybnosti o osobě škůdce, neboť nikdo jiný mu újmu způsobit nemohl. Námitka, že se žalobce o tom, kdo za škodu odpovídá, dozvěděl až po právní moci rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 2 ve věci vedené pod sp. zn. 19 C 45/2017, není důvodná. Lze odkázat na závěry dosavadní judikatury, podle níž automaticky neplatí, že teprve dnem právní moci rozsudku, v němž je konstatována protiprávnost jednání škůdce, se poškozený dozvídá o tom, že mu vznikla škoda a kdo za ni odpovídá. Datum právní moci rozhodnutí je totiž závislé především na procesních okolnostech, které nastaly v průběhu (soudního) řízení, a s vědomostí poškozeného o škodě a škůdci přímo nesouvisí; znalost poškozeného o osobě škůdce se váže k okamžiku, kdy obdržel informaci, na jejímž základě si může učinit úsudek, která konkrétní osoba je za škodu odpovědná (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 11. 2003, sp. zn. [25 Cdo 519/2002](#), Soubor C 2145). Navíc v tomto řízení šlo pouze o stanovení míry spoluzpůsobení újmy účastníků dopravní nehody, kterou si může soud v řízení o náhradu újmy posoudit sám a jejíž znalost není pro počátek běhu promlčecí lhůty relevantní. Uvedené soudní řízení a rozhodnutí v něm vydané tedy nemohlo mít žádný vliv na vědomost dovolatele o osobě škůdce nebo o (alespoň přibližné) výši škody. Totéž platí i ohledně námítky, že o příčinách dopravní nehody se měl dozvědět až ze znaleckého posudku Ing. Slepíčky ze dne 19. 7. 2018. I v této části proto odvolací soud věc posoudil správně a v souladu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu.

22. Jde-li o vědomost o vzniku škody za situace, kdy na skončení pracovní neschopnosti navazovalo přiznání invalidního důchodu žalobci, je (kromě judikatury výše uvedené) třeba odkázat na dosavadní ustálenou rozhodovací praxi, podle níž stane-li se poškozený v důsledku škody na zdraví práce neschopným a po skončení pracovní neschopnosti pobírá pouze invalidní důchod, může získat vědomost o rozsahu ztráty na výdělků po skončení pracovní neschopnosti umožňující uplatnění její náhrady žalobou u soudu až poté, co bylo vydáno rozhodnutí o přiznání invalidního důchodu a poškozený se o něm dozvěděl. Do té doby totiž není jisté, zda a v jaké výši bude poškozenému přiznán invalidní důchod, a tudíž ani v jakém rozsahu došlo ke ztrátě na výdělků, aby nárok na její náhradu mohl uplatnit u soudu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 5. 2006, sp. zn. [25 Cdo 401/2005](#), uveřejněný pod č. 36/2007 Sb. rozh. obč., ze dne 29. 4. 1988, sp. zn. 1 Cz 2/88, ze dne 27.

1. 2016, sp. zn. [25 Cdo 4617/2014](#), uveřejněný pod č. 37/2017 Sb. rozh. obč., nebo ze dne 24. 9. 2015, sp. zn. [25 Cdo 1463/2014](#)). Není tedy důvodná námitka, že nelze vázat splnění podmínky vědomosti o způsobené škodě na okamžik vědomosti o invaliditě, neboť z výše uvedené judikatury vyplývá opak. Neobstojí ani argument, že nebyl ustálen zdravotní stav žalobce, protože došlo-li by k podstatné změně okolností, byl by na místě postup podle § 163 o. s. ř. Ani to, že původně byl invalidní důchod žalobci přiznán na jeden rok s následným přezkumem, není rozhodné. Škoda mu totiž začala vznikat již od přiznání invalidity (byť na omezené období) a následně (aniž by poskytování důchodu bylo přerušeno) mu byl invalidní důchod přiznán nadále. Stejně tak nelze posouvat okamžik počátku běhu subjektivní promlčecí lhůty s odůvodněním, že dovolatel byl právní laik, jehož nárok byl zpochybňován mimo jiné i v trestním řízení, měl-li dovolatel znalosti o okolnostech rozhodných pro počátek běhu promlčecí lhůty. Počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty není závislý na tom, zda žalobce má, popřípadě zda nebo kdy získal právní znalosti potřebné k posouzení opodstatněnosti jeho nároku.

23. Žalobci byl znám jeho výdělek před vznikem újmy na zdraví, avšak vědomost o rozsahu škody tak, aby nárok mohl uplatnit u soudu, mohl získat až poté, kdy se dozvěděl o tom, že mu byl přiznán invalidní důchod a v jaké výši. Dovolatel učinil nesporným, že mu výměr invalidního důchodu byl doručen (aniž by uváděl, kdy k tomu došlo). Odvolací soud s odkazem na § 573 o. z. uzavřel, že k doručení výměru došlo nejpozději do konce srpna 2015 a od tohoto závěru se odvíjelo i posouzení běhu promlčecí lhůty. Vzhledem k tomu, že závěr odvolacího soudu ohledně okamžiku, kdy se žalobce o výši invalidního důchodu dozvěděl, nebyl dovoláním napaden, nemohl jej dovolací soud přezkoumat, neboť Nejvyšší soud může dovoláním napadené rozhodnutí přezkoumat jen z důvodů v dovolání vymezených (tzv. kvalitativní rozsah dovolacího přezkumu – § 242 odst. 3 věta první o. s. ř.).

V. Závěr

24. Dovolací soud uzavírá, že odvolací soud se při právním posouzení neodchýlil od již ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu a dosud neřešenou otázku z hlediska v dovolání uplatněných námitek posoudil správně. Proto dovolací soud dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

25. Dovolatel rovněž namítal, že odvolací soud pochybil při právním posouzení rozporu žalovanou uplatněné námítky promlčení s dobrými mravy. Judikatura dovolacího soudu staví na východisku, že vznesení námítky promlčení zásadně dobrým mravům neodporuje. Mohou však nastat situace, kdy její uplatnění je výrazem zneužití práva na úkor účastníka, který marné uplynutí lhůty nezavinil a vůči němuž by za takové situace zánik nároku v důsledku uplynutí promlčecí lhůty byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2021, sp. zn. [25 Cdo 3442/2020](#)). Tyto okolnosti by přitom musely být naplněny v natolik výjimečné intenzitě, aby byl odůvodněn tak významný zásah do principu právní jistoty, jakým je odepření práva uplatnit námitku promlčení (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2002, sp. zn. [25 Cdo 1839/2000](#), uveřejněný pod č. 59/2004 Sb. rozh. obč.). Ze skutkového stavu zjištěného v řízení nevyplývá žádná okolnost, která by vedla k závěru, že vznesením námítky promlčení byly porušeny dobré mravy. Žalobce neuvádí žádné jednání žalované, které by bylo možné pokládat za nemravné do té míry, že by vylučovalo důvodné vznesení námítky promlčení. Tvrzení, že nebylo dřívější podání žaloby závislé na vůli dovolatele, se v řízení neprokázalo. Ve včasném uplatnění nároku dovolateli tudíž žádná objektivní okolnost nebránila. Takovou okolností není ani trestní řízení, které proti němu bylo vedeno. Není zřejmé, proč by tato skutečnost měla vést k závěru, že žalovaná vznesla námitku v rozporu s dobrými mravy. Tuto otázku tedy odvolací soud, který se touto námitkou dovolatele dostatečně zabýval a svůj závěr řádně zdůvodnil, posoudil v souladu s rozhodovací praxí dovolacího soudu, a proto tato námitka dovolatele nezakládá přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř.